

at give Lærerstanden Velighed til at yttre sig, kan dog umuligt være knyttet til det tilfældige hvide Moment, om et Lovforslag forelægges af Regjeringen; den maa dog være knyttet til den Betragtning, at her er Stemmer, som i en vis Sag paa Grund af denne Sags indre Beskaffenhed have Ret til at komme til orde, inden en Lov bliver stadfæstet af Hans Majestæt Kongen; det maa være Lovens Indhold, det maa være den Stilling, den Forsætning i Kirken, som fremkommer ved Lovens Vedtagelse, der har en saadan Betydning, at det er i sin Orden, at disse Røster faae Lov til betimeligt at høre sig. Det kan ikke være afhængigt af, om hvilkensomhelst Rigsdagsmand sætter Sagen igang, saaledes at derved skulde den Betragtning aldeles være slaaet til Jorden, som vilde være afgjørende for den høitærede Minister, naar han selv bragte Sagen frem. Det Modsatte forekommer mig at være aldeles selvmodsigende; men, efterat en saadan Betragtning dog er fremhævet fra Ministerens Side, saa maa der for alle dem, som ere enige med ham i, at, hvis Sagen var sat igang fra Ministeriets Side, maatte der forud være blevet givet de Mænd, om hvilke Taler er, Velighed til at yttre sig, netop i, hvad han her sagt, være en tvingende Opfordring til at forlæse Lovforslaget, for at ikke det skal blive forsømt, som er det Naturlige, inden en Sag som denne sættes igang. — Den Forskjel — om hvilket Punkt jeg desværre engang før har været uenig med den ærede Minister —, som der i denne Henseende skulde være mellem private og Regjeringsforslag, er mig, det tilstaaer jeg, en fuldstændig Gaade; thi Ansvarret hviler jo dog ikke blot paa den, der gjør det første Skridt, Ansvarret ligger jo ligesaa fuldt paa den, som medvirker til Lovens Tilbliben og, efter at Loven er vedtagen af Rigsdagen, indstiller Sagen til Hans Majestæts Sanction og som ansvarlig Minister sætter sit Navn under den. Der ligger det sande, concentrerede, sammentrængte Ansvar uden Hensyn til, hvem der har sat Sagen igang. Det kan af politiske Grunde være vigtigt, hvem der sætter Sagen igang, det kan være en stor Feil, at Ministeren ikke tager Initiativet, men det egentlige Ansvar ligger dog sandelig i den fortsatte Virksomhed,

der leder til, at Loven vedtages, og i det endelig afgjørende Øieblik, da man indstiller Loven til Stadfæstelse, da man erklærer sig villig til at overtage Ansvarret for Stadfæstelsen og derhos erklærer, at man paa den anden Side ikke kan overtage Ansvarret for, at Loven ikke stadfæstes — den ærede Minister har iøvrigt i dette Tilfælde ikke sagt saa Meget, han har kun sagt, at, hvis Lovforslaget i en anden Skikkelse blev vedtaget, vilde han ikke fraraade dets Stadfæstelse, han har ikke sagt bestemt, at han vilde indstille det og fastholde Indstillingen om dets Stadfæstelse; der er heri en Nuance, som jeg forresten ikke skal gaae nærmere ind paa. Det er under saadanne Omstændigheder, at der er en særegen Opfordring for Thingets Medlemmer til at overveie Sagen nøie og vel — hvad man naturligtvis altid gjør efter bedste Evne, men der er visse Sager, hvor Ansvarret træder stærkere frem, fordi man bliver saa at sige Hovedmand for Loven. Hver og Een, som stemmer for denne Lov, faaer under den nuværende Situation en ansvarlig Ministers Stilling; thi Folkethinget har givet Loven fra sig i en saadan Skikkelse, at den efter de Flestes Mening i Landstinget er ubrugelig. Ministeren bærer ikke Loven, hvem bliver saa ansvarlig? — Hver og Een, der stemmer for Loven. Det er en ganske anden Situation end den, der i Reglen finder Sted ved Love, og det er en meget mislig Situation ved vigtige Love.

Under disse Forhold kan jeg ikke Andet end stemme mod Lovforslaget. Jeg gjør det, fordi der efter Alt, hvad jeg kan skjønne, ligger en Usandhed i den (Modsigelse). So, mine Herrer, de Allersleste, som have talt, have gjen-tagende erklæret, at det, som de i Virkeligheden ønskede, var Ordningen af et enkelt Conflictforhold, som er fremkommet; det have de Allersleste erkjendt, jeg kan naturligtvis, som sagt, kun tale om, hvad der er blevet ytret under Discussionen. Nu kan jeg ikke være ganske enig i, hvad det ærede Medlem, der sidst havde Ordet (Ploug), yttrede, at dette Forhold ikke kunde forblive staaende, som det er, at vi altsaa vare tvungne til at anerkjende Menigheden som lovlig Frimenighed i Folketirken. Det erkjender jeg ikke, der kan ikke være en saadan Tvang over Lovgivningsmagten. Der kan